

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne peti-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

 Ponavlja je prosimo svoje p. n. gg. naročnike, da nam zaostalo naročnino pošljejo.

Državopravna premišljevanja. *)

„Imperio imperium, regnis regnum.“

VI.

V političkem življenju je posameznemu človeku navadno dvoje mogoče: ali silno prevladanje s svojimi mislimi, ali pak najožji krog delavnosti, skoro bi dejal, politična ničlost. Kadar se namreč ideje in misli katerega političnega človeka edinijo in tako rekoč enačijo z mislimi in nakanami velike večine naroda, ondaj boče oni politik najsilnejši in najuspešnejši postal, koji tem občinim mislim daje najživejši in najkrepkejši izraz, a drugih slava blede, in moč slabi. Nasproti pak se prigodi, da politički misleči, premda historički veljavne istine zagovarjajo, koje večini naroda nijso sicer ljube, a koristne, postajajo glas upijočega v puščavi, kakor se je n. p. nedavno pri vzbuknenji nemško-francoske vojne Thiersu godilo, ki je zoper to vojno govoril, skoro edini v vsem francoskem parlamentu.

Iz te naravske prikazni razumeva se,

*) Ker se ta premišljevanja morebiti v marsičem od programa tega lista razločujejo, zato jemlje pisatelj njih moralčno odgovornost na-se. Pis.

zakaj včasih v posameznih političkih strankah od zunaj vidimo nekakovo imponujočo složnost, ker se konči vsak politik navadno, bodi si še tako raznih mislij od večine, občenemu mnenju, političkemu stremljenju (toku) večine iz mnogih vzrokov podmeče. Takovih prikaznij je novejšo gibanje češkega in slovenskega naroda jako rodovitno: zaradi sloge se je marsikatera žrtva samozatajno žrtvovala, kakor v verskih nagledih, kakor v šolskih zadevah, tako posebno v občinah, državnih vprašanjih, da na ravnost povem, o pohajanju državnega zbora od strani opozicije.

Nentajivo jako neugodna prikazen v našej parlamentnej povestnici javlja nam se iz fakta: da federativna opozicija dosle v državnem zboru nikoli še nij imela večine. Prilik je bilo več nego ene; takovih je bilo vselej, kadar je veliko posedstvo na Čebih in na Moravi pri volitvah vzmagala. Da federativna večina nij v drž. zboru nastala, kriva je bila ista odsočnost najmenitnejše zaslombe vse opozicije, Čehov in Moravanov, v drž. zboru.

Ogledimo si enkrat brez vse bojazni in tesnodušnosti nasledke te odsočnosti, in dajmo si iskreni račun, je li ta odsočnost razvijanju naših načel in našega prida sploh kaj koristna bila!

Pred vsem drugim ne dá se tajiti, ka po

odsočnosti opozicija izgublja vedno bolj in bolj poznavanje in urnost (routino) v parlamentarnih in državnih rečeh. Opozicija nema prilike v javnem življenju, v državnih poslih tako rekoč na visini vzdržati in za državniško delovanje vzgajati se. Razlika je tu takova, kakor v gledališči: kdor se v igranji ne vadi, ta ne more popolni igravec postati. Opozicija, ne udeležujoča se javnega poslovanja, izgubi dotiko z državno mašino, in postane pri zvedencih „profana.“

Odsočnost spravlja opozicijo tudi v veliko zadrego pri „javnem mnenju“. Da nasprotniki vedno toržestvujejo (triumfirajo), kadar koli naša opozicija njim prepušča prosto polje, to je ena nevarna stran, druga nevarnejša pak je, da ista opozicijska stranka sama začne dvomiti, nezadovoljna postajati, ker se čuti vedno sramotjeno in žaljeno, brez maščevanja. Kajti se ne smeje nikdar pozabiti, da vsaka stranka samo tedaj najbolje napreduje in najčvršče procveta, kadar imajo najdelavnejši in najgibčnejši nje elementi tudi dovolj dela, dovolj tekmovanja, dovolj prilik, svojo energijo razvijati. Opozicija, zapirajoča svojim delavnim življenjem pot k delavnosti, podobna je pticelovu, koji pticam peroti reže, da vzletati ne mogo. A takova igra je jako pogibeljna za vsako stranko!

Listek.

Na črni zemlji.

Izvirno-slovenska novela.

(Spisal J. Skalec)

II.

Pred štiridesetimi leti, ko se je vršila ta prigodba, segalo je ljubljansko močvirje po vsem desnem in levem bregu Ljubljane od Krima doli do mesta. Šota se je precej obilno rezala, pa samo ob robu tadaj še velicega močvirja.

Tačas je stala na desnem bregu Ljubljane par streljajev od tam, kjer se Ižica izteka, mala lesena bajta. Postavil jo je bil mestni lastnik tega dela močvirskega, da so ob času poljskega in močvirskega dela delavci v njej imeli zavetje in prenočišče.

Bila je prav bajta, zbita iz brunov na pol otesanih. Streha s slamo in deskami skrpna je le za silo branila dežju. Mala okna pa so slabo razsvetljevala zakajeno hišo.

V tej koči je že več let stanoval stari Matevž s svojo edino hčerko Jerico. Mož je prišel v te kraje, nikdo nij vedel od kod, nikdo ga nij poznal. Bil je čuden človek; ves teden je rezal pridno šoto, nedelja pa, ta je bila njegova. Že dopoldne sedel je v

krčmi in tam posedal ves božji dan do pozne noči. Pa ves čas nij izpregovoril dosta besedij, nij se zmenil za nikogar in nij občeval z nikomer. Goste megle dima je pihal iz svoje pipe. Vmes je dajal donašati vina, da so mu proti večeru lica vedno bolj rumenela in se mu naposled oči svetile, kakor žrjavica. Iz početka so se mu skušali bližati njegovi tovariši, delavci na močvirji; pa se je odurno odrezal, da so ga radi v miru pustili.

Jerica je morala v hiši vse opravljati, sicer pa se staremu Matevžu nij poznalo, da bi se dosta brigal za svojo hčer. —

Bilo je v popoldnevnem času; megla se je začela kaditi iz močvirja in se polegala po dolini, ko prideta Anton in Jerica do bajte. Vrata so bila samo prislonena. Kljuka do hišnih dveri je bila skrita pod pragom, odkoder jo vzame Jerica in odpre.

Oba vstopita.

V izbo stopivši se je Anton zavzel čednosti in rednosti, da si je hišna oprava bila prav priprosta; klop in miza je bila osnažena, na stenah pa so visele na steklo starinsko malane podobe svetnikov.

Anton postavi puško v kot in se vsede na klop, katero je Jerica naglo še bila obrišala. Tudi ona se vsede.

— Te še boli roka? vpraša Anton skrbno.

— Toliko da čutim, nij tako huda; reče

Jerica in se hoče smijati, če prav se jej pri vsakem gibanju vidi, da jo rana še mora hudo skleti.

— Jutri pripeljem zdravnika, da pregleda, če nij kako svinčeno zrnce ostalo v ranah.

— Čemu, gospod? to na roki bode že samo zacelilo.

— Si prav jezna na mene, da sem te tako hudo poškodoval?

— Saj nijste nalašč storili. Sama sem si kriva, da nijsem hodila po navadnem potu.

— Pa zakaj se vendar nijsi prej oglasila?

— Zagledala sem Vas še le tačas, ko ste vzdignili puško do rame. Hotela sem upiti, pa že je počilo proti meni in tako sem se prestrašila, da se mi je kar zavrtelo po glavi.

— Uboga deklica! miluje jo Anton. Tudi jaz sem se ustrašil, kakor še nikoli. Zdaj pa položi roko na mizo, jaz pa ruto zopet namočim v mrzlo vodo, da te bode bolje hladilo. Je-li kaj vode v hiši?

— Da, v veži v škafu; in Jerica hoče vstati. Pa Anton jo sili nazaj na sedež, hiti sam v vežo in se kmalu vrne s polnim korcem vode, katera je nevajenemu nosaču pluskala na vse strani čez rob posode. Jerica se nasmehne in tudi Anton se začne smijati. Srečna mladost! Skrb in bolest in ža-

Iz nevolje zlega se nesložnost, razpad. Tudi javnega mnenja Evrope si tem načinom, kakov je do zdaj priljubljen, naša opozicija nikdar ne pridobi, ker svet ceni delavnost, a nikakor ne političke nedelavnosti. — Vprašajmo se dalje:

Kaj je namen vsakej politične stranke? Gotovo ta: druge nadvladati. A kako skuša med mirom vsaka stranka to doseči? — S tem, da išče v parlamentu večino. A kako hoče v parlamentu večino doseči, ako v parlament celó ne vstopi? — To je tedaj absonum in consilio! — Jaz vem, da je nam taka večina že mogoča bila (pod Hohenwarthom), a kakovo stalnost bi bila imela, kakov uspeh? Jaz dvojim, da stalni; kajti ta večina bilá bi ne po parlamentarnih bitvah in zmagah, nego po slučajnih okolišnih dobila. Trdna je večina, kadar se kot taka v bojih utrdi. —

Zapuščenje javnega — političkega boja v parlamentu smatra se pri drugih evropskih parlamentarnih narodih kot nedostojno dejanje. Jaz ne tajim, da so slučajji, kadar mora včasih izstopiti ktera stranka iz parlamenta n. pr. tedaj, kadar vojaška sila vse svobodno razpravljanje nemogoče dela; a tudi v takih slučajjih se je v povestnici ne enkrat katera politička frakcija kot nepremagljivo skazala. To načelo pak mora se zametovati, ka bi opozicija samo zaradi tega ali morala izstopati ali pak celó ne vstopati v parlament, ker jej večina nij naprej zagotovljena! Jaz smatram ta izgovor kot moralično in častno dvoumljiv, potem pak kot nekoristen, kajti se baš manjšine pretvarjajo v večine, po okolišnih in po vladajočih v narodu načelih.

Končno pak bi pri tem načinu političkega življenja, kakov se ljubi opoziciji zdaj, moralo samo dvoje v Avstriji mogoče ostati: ali kruti absolutizem ene stranke nad drugimi ali pak absolutizem krone. Eno ka-

kor drugo bi bilo in je zlo. Edino udeleževanje vseh strank dela konstitucionalizem parlamentarizem mogoč.

J. P.

V Ljubljani, 7. aprila.

— Državljska svoboda čedalje lepše cvete med Slovenci in c. kr. vlada pod Auerpergovim ustavovernim ministerstvom hvalno tekmuje s Bahovimi husarji za palmo absolutizma. Brez policije in njenega očesa in ušesa nema Slovenec nobenega govora govoriti, da, niti vrčka piva piti in godbo poslušati. — Ob zadnjem „Sokolskem večeru“ v soboto 5. t. m. v ljubljanski čitalnici je dobil starosta tega društva dr. Zarnik ukaz, da se morajo vsi govori prej spisani c. k. policiji na potrdilo predložiti. To se je zgodilo in precej je bil prvi govor programa „Zanimivosti v Ljubljani“ od c. kr. policijskega svetnika Abčina konfisciran. Pri veselici je bil potem policijski komisar nazoč. — Odkar „Sokol“ obstoji, nij bilo še nikdar take absolutistične cenzure.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 7. aprila.

Sankcioniranje volilne reforme bi moralo po komandi ustavovercev povsodi sijajno praznovano biti z banketi, rasvitljenjem mest in kar je enacega humbuga. Stvar pa se je jako slabo in siromašno obnesla. Samo v Brnu in Iglavi so par sveč prižigali na oknih; niti Dunaj niti Gradec pa sta v svoji navdušenosti se spnela do kake posebne demonstracije. Plin in sveče so druga; ceneje pride kak sklep v mestnem odboru. Tako so tudi naši ljubljanski očetje mislili; seveda ti bi bili pripravljeni razsvetljevati, ko ne bi se bali, po temnih oknih na svoje lastne oči prepričati se, da ljubljansko meščanstvo do sedaj še nij „verfassungstreu“.

Češki listi sodijo enako z nami o sankcioniranju volilne reforme. „Politik“ pravi: „Pripravljati se je treba, da proti

novim dejanskim razmeram tudi mi stopimo v areno; mi se bomo udeležili pri direktnih volitvah, pod vsakimi pogoji, z marljivostjo, vstrajnostjo in požrtvovanjem. Naš državopravni program ostane nespremenjen. Do vseh rodoljubov pa se obračamo z resnim opominjanjem, da opuščajo vse ne bistvene razločke v političnem mnenji in se v skupno falango vrsté.“ Enako govori „Pokrok“: „Verni svojemu programu političnemu poslednjikrat izraženemu v resoluciji deželnega zbora dne 8. listop. 1871, ostanemo tudi proti novim postavam tako, kakor nam veli narodni naš program in naša pravna načela. Kakor smo uživali vseh drugih zakonov brez nas danih, tako bomo tudi to rabili do najskerajše mere.“

Jugoslovenski dijaki so namerali v Pragi posebno bralno društvo ustanoviti, v katerem bi se tudi v govoru bili vadili. Baron Koller je hitro za tem početjem izvolil panslavistično napravo ter nij blagovoli predloženih pravil potrditi. Nij je svobode nad avstrijsko! Glej „Sokol ljubljanski.“

Vnanje države.

V zadnjem listu smo iz **Belgrada** objavili telegrafično poročilo, da je umrl predsednik srbskega ministerstva Blaznavac. Kakor se dunajskim listom brzojavlja, izročil je srbski knez vojno ministerstvo g. Rističu. Isto tako brzojavlja „N. Fr. P.“, da pojde knez Milan na svet umrlega Blaznavaca sam v Carigrad, da se s Turki poravna zaradi Malega Zvornika.

Ruska vlada je naročila ministerijalnemu odseku, da naj skrbi za to, da se zboljša stanje pregnanih Poljakov, ki se vrnejo v domovino. Iz tega se vidi, da ruska vlada bolje skrbi za blagostanje svojih podanikov, nego marsikatera druga. — „Golos“ poroča iz Orenburga, da je polkovnik Golov s svojo četo, pri kateri je tudi veliki knez Nikolaj, že 16. marca se vzdignil iz Kazalinska proti Kivi. Pri Jandariji se bode zedinil z generalom Kaufmanom, ki se je tudi že iz Faškenda vzdignil. Na potu so še tri druge ruske čete. Iz tega se vidi, da bodo Rusi resnobno zgrabili Kivo, da jo v kratkem podvržejo. Kaj store potem z njo, se še ne ve. „Golos“ pravi, da jo morajo kar obdržati, ker sicer bodo nemirni narode srednje Azije

lost tebi, kar umetni disakordi v godbi; jedva nesoglasje razžali uho in že done tem prijetnejše ubrani glasovi. (Dalje prih.)

O brzojavu.

(Govor g. Zora v ljubljanski čitalnici 30. marca.)

(Konec. *)

Elektrika.

Drugo, kar se upotrebljava pri brzojavu, je elektrika. — Kaj je elektrika? Elektrika je ravno tista moč, katera o hudem vremenu po oblakih šviga in katero mi strelo imenujemo; razloček je le ta, da je električno moč v megli ustvaril vsegamogočni bog, pri brzojavu pa jo vzbudi le ubogi človek.

Elektrika je dvojne vrste: 1. Elektrika vzbujena z drgnenjem. 2. Elektrika vzbujena z dotikanjem, ali galvanizem.

Prve vrste elektrike, t. j. elektrika vzbujena z drgnenjem, bodem le površno omenil, kajti ona nij v porabi pri brzojavu. Te vrste elektrika vzbudi se, ako se kos pečatnega voska, smole, žvepla, stekla ali jantara (Bernstein) drgne s suknom ali svilo. Vse te reči dobe z drgnenjem lastnost, da privlačijo lahke stvarce, kakor bezgov stržen, odreske papirja, če te stvari nijso preveč oddaljene. Opazovali so to lastnost Grki na jantaru, ki so ga imenovali „elektron“ in

od tod je tudi ime elektrika. — Najmočnejši elektriko nam kaže tako imenovani električni kolovrat.

V vsaki stvari se nahaja elektrika, katera se vzbujena razdeli v negativno in pozitivno elektriko.

Dokler je elektrika v pokoji, ne kaže nobene moči, razdeljena pa v negativno in pozitivno, kaže nam prej omenjeno lastnost privlake, in če se električni stvari približamo s prstom, vidimo jako živo iskro.

Druga vrsta elektrike je, kakor sem rekel, vzbujena z dotikanjem, ali galvanizem. Leta 1789 je Galvani, zdravnik v Bolonji, v anatomske namene (iskal je namreč lek za podaljšanje človeškega življenja) odrta žabja stegna obesil z bakrenimi kljukicami na železne držaje. Ker je veter vanje pihal, so se žabja stegna vselej zganila, kadarkoli so stegna prišla v dotiko s železom. To opazbo je naznanil drugemu učenjaku Voltu, ki je potem z iskušnjami dokazal, da je uzrok, da so se žabje stegna v tem slučajji zganila, elektrika, in da so žabja stegna bila le prevodnik elektrike iz bakra na železo. Dokazal je, da, ako se dve ravni gladki plošči raznih kovin dotikate, se vzbudi na dotični strani obojih kovin in sicer na eni pozitivna, na drugi negativna elektrika. Prav za prav je bila elektrika v obeh ploščah razdeljena v negativno in pozitivno, pozitivna prve je vezala na

strani dotike druge kovine negativno elektriko; negativna elektrika prve in pozitivna druge kovine pa so ostale nevezane na dotiku nasprotni strani. Če te strani z dratom zvežemo, sklenete se nevezane nasprotni elektrike.

Ker se pa na dotični strani elektrika vedno vzbuja, nastane se ve da v dratu, če je tudi še tako dolg, neprestan električni tok. Ravno to prikazen vidimo če postavimo razne kovine v kisline. Kemijski razkroj tekočin in kovin prouzročuje elektriko. Če potem zvežemo eno kovino z drugo z dratom, kaže se nam v dratu električni tok.

Tako napravljeni aparati se imenujejo galvanске baterije.

Po površji kovin se elektrika hitro razširi, kovine rade elektriko prevzamejo in dalje prevodujejo, imenujejo se zato dobri prevodniki. K dobrim prevodnikom spada voda, človeško telo, rastline, vse kovine.

Steklo, smola, volna, svila so neprevodniki, ker elektriko le na kraji dotike prevzamejo in jo neprevodijo po celem svojem površji.

Ako bi se dober prevodnik zemlje dotikal, bi električni tok, ker je zemlja tudi dober prevodnik, v zemljo privodil. Treba je tedaj, da je pri brzojavu dober privodnik, t. j. drat z neprevodniki tako oddan, da se družega dobrega prevodnika nikjer ne dotika. — Če zvežemo prvo kovino v bateriji z dra-

*) Glej štev. 78.

Rusijo vedno nadlegovali od te strani. „Povejmo to svetu naravnost, pravi „Golos“, Kivanci so utrudili rusko potrpežljivost, ker so zmerom nadlegovali in šuntali Rusiji podložne rodove nomadov med kaspijskim morjem in aralskim jezerom. Rusija mora to nevarnost odvrniti od svojih podložnih, in ima k temu še večjo pravico, nego Angleži proti Abesiniji leta 1868. Dunajski listi a la „Neue fr. Presse“ ne morejo svoje jeze skriti nad tem, da se slovansko moč na to stran širi. Napravili bi najrajše križansko vojsko proti Rusiji, samo za vojake jim trdo gre. Za sedaj se tolažijo s tem, da okrajne v srednji Aziji Rusijo mnogo več stanejo, nego donajajo dohodkov. To je morda sedaj res, kakor v vseh novopodvrženih deželah, a v prihodnje bo to drugače.

Mnogozasluženi predsednik *francoske* narodne skupščine Grèvy nij sprejel nove volitve, nego je pismeno naznanil svoj odstop. Skupščina je izvolila na to v seji 4. aprila bonapartista Büffeta z 304 glasovi proti 285 za predsednika. Stvar je važna, ker bi pri kaki slučajni nezmožnosti Thiersa predsednik narodne skupščine tudi vodstvo izvršilne oblasti imel. Nerazumljivo je, kako da Thiersova vlada vedno podpira monarhiste, akoravno so v nevarnih slučajih večji del le republikanci njeni podporniki, kakor se je to pokazalo še zadnje dni v debati zaradi peticije princa Napoleona. V narodnej skupščini je sedaj 13 mest praznih, nove volitve so razpisane na 27. dan t. m., pa le v osmih okrajih, v družih petih pa ne, ker se vlada boji, da bi ondi narod ne demonstriral proti narodni skupščini z volitvijo odločnih republikancev. V seji 4. aprila je bila sprejeta tudi postava zaradi nove organizacije mesta Lyona po nasvetu odseka, potem ko je minister notranjih zadev izrekel, da je zadovoljen z njo. Volila se je potem permanentna komisija, ter sklenilo, da se pred prazniki še obravna odškodovanje za mesto Pariz in v vojski poškodovane okraje.

Na *Španjskem* baje napredujejo Karlisti, kateri so dobili od reakcionarnih elementov mnogo pomoči. Pomaga jim posebno nezanesljivost podkupljene in demoralizirane španjske armade, katere vojaki neki zelo uha-jajo k njim. Bati se je, da ne bi prepozno prišlo oboroženje narodnih prostovolcev, za kar je pa vladi tudi manjkalo pomočkov, ker ji je Amadeo pustil prazne kase in prazne

tom in ga potegnem čez neprevodnike v veliko daljavo in zopet nazaj do druge kovine v bateriji, imam tok po dratu od ene kovine do druge.

Druga lastnost elektrike je tudi ta, da vzbudi v jeklu in železi magnetizem. Če torej drat, po katerem teče elektrika, ovijem okolo železa tako, da se železa ne dotika, postane železo toliko časa magnetično, dokler se v dratu električni tok nahaja; jenja tok, mine tudi magnetizem v železi. Na tej podlagi so narejeni telegrafski aparati. Konci drata, ki vežejo daljna mesta, so oviti okolo majhnih železnih valjarčkov in zvezani z galvanskimi baterijami. Treba je tedaj še naprave, da more oni, kateri telegrafirati hoče, elektriko na drat vpeljati ali jo ravno tako hitro tudi iz drata spraviti, kar se zgodi s tem, da drat med kovinami hitro zveže ali razterga. Ta aparat se imenuje ključ. Je drat zvezan, postane železo magnetično, ono potegne drugo železo, na katerem je priprava za vtiskanje znamenj na papir, na sé; če se potem drat hitro razterga, jenja električni tok na dratu, mine magnetizem v železi in prevlečeno železo se odtrga, ter vtisk znamenj na papir neha. Znamenja, katera pri brzogajavi služijo sta samo dva namreč pika in črta s katerimi se potlej alfabet sestavlja.

arsenale. Mnogo je požrl upor na Kubi, ki razsaja tudi že čez leto dni — odprta rana Španije. Zatađ tega se bo republikanski vladi teško obdržati, akoravno je ves boljši del španjskega naroda navdušen za njo.

Pruska gospodska zbornica je po 3 tedne trajnem obotavljenji sprejela v drugem branji premembo XV. in XVIII. člena državne ustave s 87 proti 53 glasovom. Cerkenih postav pa še nij dovršila, akoravno so se razpravljale že v osmih sejah. Najraje bi jih zavržla, pa si ne upa. Sprejetih je bilo do sedaj 18 odstavkov, pa zelo spremenjenih. Zato se liberalci že hudujejo, ter zahtevajo, da se gospodska zbornica kot nepotrebna popolnem odpravi. Vladna „Prov. Corr.“ kara konservativce, da podpirajo s tem opozicijo katoličanov, ki je vedno hujša. V državnem zboru je poslanec Lasker stavil nasvet, da se reformirajo postave, ki zadevajo društva na akcije, ter pravi, da je preiskovalna komisija popolnem odkrila napake, katere je naznanil on v zbornici poslancev. Minister Delbrück je obljubil, da bode vlada vprašala še druge zvezne vlade, ter potem predlaga državnemu zboru poprave.

Dopisi.

Iz slovenskega štajerskega

[Izv. dop.] (Še enkrat uradni jezik c. k. notarjev na Slovenskem.) „Slov. Gospodar“ je prinesel v zadnji številki „Poslano“, v katerem nek „pravoslovec“ trdi, da notarski akti, kateri niso spisani natanko po §. 54 do §. 66 notarskega reda, sicer nima moči javnega pisma, da pa še za to niso — kakor je Vaš nam slovenskim juristom po vsem vsečni članek „k slovenskemu uradovanju“ trdil — neveljavni ničevi. Na to izjavo, s katero bi nemškutarski in lahon-ski notarji lahko bili zadovoljni, ako bi ne znali, da je napačna, pustite mi da jaz odgovorim s sledečim pojasnilom.

§. 66 notarskega reda res samo pravi, da „notarski akti, ki niso sestavljeni po določbah §§. 54 do 66 (notarskega reda) nima moči javnega pisma“. Dobro. Ali po §. 1 notarskega reda je veljavnost (med drugimi) ženitvenih pisem odvisna od tega, da se o njih notarski akti pišejo. Notarijski akti pa so ali javna pisma, ali pa sploh niso, t. j. notarijski akt se da samo kot javno pismo misliti. Ako se je torej ženitveno pismo kot notarijski akt spisalo, velja samo tedaj, ako dotični notarijski akt svojo lastnost kot notarijski akt, kot javno pismo obdrži. Ako pa o ženitvenem pismu narejeni notarijski akt nij javno pismo, tedaj rečeni akt kot notarijski akt nij; in ker so po §. 1 ženitvena pisma sama v obliki veljavnega notarijskega akta veljavna, ničeva so, ako o njih narejeni notarski akt nema moči javnega pisma in naši bralci vidijo, da je „Gospodarjev“ pravoslovec notarski red premalo pregledal, kar moramo toliko bolj obžalovati, ker ima „Gospodar“ precej kmetov med čitatelji.

Da pa našim čitateljem in vsem Sloven-cem (ne strokovnjakom v tej stvari) terjatve notarskega reda glede jezika, v katerem se imajo notarijski akti spisovati, razjasnimo, prinesli bomo v eni bližnjih števil, ako nam „Slov. Narod“ prostor odmeri (z veseljem Ur.) našega lista besede dotičnih paragrafov notarskega reda.

„Gospodarjevemu“ pravoslovcu še zavrne-mo da bi pismo (urkunde), ki po §. 1 notarskega reda nij, da bi moralo biti spisano v obliki notarskega akta, pa se je vendar le kot tak akt spisalo, obdržalo svojo moč kot

privatno pismo; tako n. p. kupne pogodbe zadolžnice itd. Pisma pa, ki morajo, da so veljavna, spisana biti v obliki notarskega reda (§. 1 not. r.), so veljavna samo tedaj, ako dotični notarski akt velja kot javno pismo. Po notarskem redu pa se ženitvena pisma ne morejo misliti v drugi obliki kot v onej veljavnih notarskih aktov; v drugi obliki so ničeva. Vigilantibus jura!

s — **Iz Gradea**, 5. apr. (Slovan-sko društvo „Sloga“.) Pravila slovstveno-znanstvenega društva „Sloga“, kojega namen smo že v glavnih potezah v vašem listu naznanili, je c. k. namestništvo blagovolilo potrditi. „Sloga“ je torej sigurna, kar nas tem bolj veseli, čem bolj smo se bali, ka bi bila sl. namestnija kak „lapis offensionis“ iznašla, ter jo zabranila, ker se je o njeni važnosti in namenu že skoro preočito pisarilo in govorilo. Po preteklih velikonočnih počitnicah bode se gotovo precej konstituirala, in njeni ustanovniki ter prijatelji morali bodo sè vso silo na to delati, da se zgodoma pričetkom ukrepi ter ono životarno dobo, koja se pri dijaških društvih početkoma (posebno po leti) toliko rada prikaže ter dotična društva uže v „materinem telesu“ za celo življenje oslabi, popolnem preskoči, kar se če lahko doseči, ako pomislimo, ka enacega društva prepotrebo in prekorist za slovansko omladino nikdo ne more tajiti. Društvo bode lagotno svojo lepo svrhu dosegalo, če tudi ne bode morebiti štelu na stotine udov, da še celo brez nasprotnikov morebiti popolnem ne bode, mej koje pa se bodo najbrže rekrutirali ovi, koji si tudi domišljujejo nekaj posebnega biti mej mladino. Upamo, da bo imelo delovanje tudi povoljen vspeh, ako se bo stekalo v ovi centrum, kojega si vsak pošten Slovan mora najgorkeje želei in za njega najiskreneje delati — za idejo Vseslovanstva. Torej slovanska mladina! v domovini se okrepčavši ter zopet v Gradec dospévši, proži si roke desnice in priteci pod perote slovanske „Sloge“, ter kaži svetu z dejanjem, ka ne velja o vsem, kar ti sprožiš, Horacijev „parturiunt montes, nascetur ridiculus — mus“.

Domače stvari.

— (Ljubljanska stavbena banka), katera si bode za olepšanje ljubljanskega mesta valjda zasluge pridobila, — bode imela prvi ustanovljajoči občni zbor enkrat po veliki noči.

— (Sokolski večer) v soboto je bil dobro obiskan. Razveseljevalo je nazoče dobro petje, godba in berilo g. H. Turka „spomini na sokolovske izlete.“

— (Zdravniška humaniteta.) Neki večer minulega tedna iskala je nemška gledališka igralka zdravniške pomoči za bolnega svojega otroka. Ker nobenega zdravnika nij poznala niti vedela za katerega stanovanje, zvonila je v prvi lekarni, na katero naleti, pa nihče se ne oglasi. Hlapec iz druge lekarne še le jo pelje — bilo je okolo pol enajstih — k stanovanju nekega zdravnika, ki pa vpraša, kam ga zovejo. Ko mu uboga mati pové, da je gledališka igralka, odgovori zdravnik, da on ne gre, ker to nij njegova stvar — naj glediškega zdravnika pokličejo! Kaj je materino srcé pri teh besedah čutilo, si je lahko misliti. Z vzvišenim poklicem zdravnikovim strinjali bi se menda

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.